

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra VERDENS KRØNIKE 1812

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 265.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig02val-shoot-idm139691384178672/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Verdens Krønike 1812

Elisabeth, som ei vilde give ham sin Haand og ikke holde ved den katholske Tro, men hans Flaade, som han i sin Hovmod kaldte uovervindelig, ødelagdes af Uveir og engelske Søhelte. Dette var Løsenet til Hollændernes Overmagt paa Havet og et Forvarsel for Engellændernes tilkommende Herredømme. Da den ægte Mandslinie af det portugisiske Kongehus var uddød, bemægtigede vel Philip sig Landet, som Svigersøn af Emanuel, men Følgen blev, at Hollænderne borttog Portugals bedste Eiendele udenfor Europa, og arvede den fordelagtige ostindiske Handel, der indbragte dem mere Guld end Perus Gruber Spanien.

Medens den reformerte Tro saaledes vandt Seier i Engelland og Holiand, maatte den i Frankrig gennem lang Undertrykkelse og blodige Krige fremledes til Borgerret. Frankriges Frands er forhen nævnt som et af de Redskaber, hvorved Gud opholdt Karl i sit onde Løb: han havde arvet Noget af sine Fædres Ridderaad og hans bløde Hjerte bevægedes stundom af højere Følelser, men lod sig for det meste styre af syndige Tilbøieligheder og jordiske Ønsker. Vellyst og Ærgerrighed delte Herredømmet i ham; og at Karl blev ham foretrukket, da de begge beilede til Keiserværdigheden, var vel det som mest drev ham uafsladelig i Marken, og ophidsede ham saaledes, at han forargede hele Europa ved at indgaae Forbund med den tyrkiske Soliman, som dengang var Kristendommens farligste udvortes Fjende. Ustadig var han i al sin Vandel, ogsaa, eller rettere, fordi han var det i Troessager; eengang lod det som han vilde lade sit Land reformere, og strax derpaa forfulgte han sine reformerte Undersaatter. Han var i alle Maader et tro, og i nogle, et glimrende Billede af det egentlige frankiske Folk. Frankerne lode sig døbe, fordi Klodovig gjorde det, og i intet Tidsrum har Kristendommen ret fæstet Rod i dem. Anderledes har det steds været med Nordmannerne, Gotherne og tildeels Burgunderne og Allemannerne Efterkommere. At disse havde mere Hjerte og aandeligere Fantasi stadfæster hele Historien, ligesaa vel Poesiens som Korstogenes, Valdensesernes som Reformationens. Dette gælder om alle Stænder, saa at selv i Religionskrigene vare Prindserne af Bourbon og Lothringen de Eneste, som toge nogen Deel i Troens Sag: Hoffet i Paris var denne aldeles ligegyldig, og jordiske Hensyn bestemte allene til hvilket Partie det skulde høre. Denne hjerteløse Falskhed, som Man har adlet eller søgt at besnykke med Navnet Politik, var en af de virksomste Aarsager til Krigens Udbrud, og havde nær skilt det valesiske Hus

Verdens Krønike 1812

ved Kronen, førend det fik Tid til at uddø. Franses Sønnesøn, den svage og siettenkende Karl den Niende, sad paa Tronen og hans Moder, den rænkefulde Italienerinde, Katrine af Medicis, regerede. Splid imellem Landets Mægtige, var det Eneste hvorved hun kunde gælde Noget, og den var det let for hende at nærme mellem de fyrstelige Huse Bourbon og Guise der baade som Anførere for de stridige Troespartier og Medbejlere til Magt og Anseelse vare hinandens Fiender. Krigen førtes med forandrerlig Lykke, og Ingen af Delene kunde faae afgørende Overmagt; da traadte Katrine atter til med sine ugudelige Rænker: en Fred blev sluttet som var gunstig for de Reformerte, og til Pant paa ubrydeligt Venskab skulde deres unge Høvding, Henrik Bourbon af Navarra formæles med Karls Søster. Bryllupsdagen kom, skarevis flokkede sig Hugonoternes Ædlinge med den kække, graahærdede Admiral Coligny i Spidsen, for i Paris at holde og smykke den store Høitid; men det vidste de ikke, at Katrine ved sin Datters Haand agtede at lokke Henrik og dem alle i Graven. Om Nattetide blev Løsenet givet til denne Mørkhedens Idræt, Gaderne strømmede med Blod, Husene fyldtes med Lig og Luften med Hylen; til den ugudelige Kvindes uudslettelige Skændsel hører dette gruelige Optrin Blodbryllups Navn. Coligny faldt og mange Ædle med ham, Henrik købte feig sit Liv for sin Tro, Blødbadet efterlignedes i Rigets andre store Stæder, og mange tusinde Hugonotter toges af Dage; men der bleve dog Nok tilovers til at udgøre en Hær, og da Henrik kort efter undkom af sit Fængsel, vare de ved Fortvivlelsen vel hartad lige saa stærke, som forhen. Imidlertid vare de uidentvilt blevne saa godt som udryddede, dersom Gud ikke havde ladet Omstændighederne komme dem til Hjælp. Kongens Broder Henrik, som med Held førte Krigen imod dem, blev kaldet til Polens Trone og da han kort efter besteg Frankrigs, havde han saa mægtige Modstandere i sin yngste Broder og de mægtige Herrer af Guise, som attraaede Kronen, at Fred med Hugonotterne blev ham nødvendig og deres Venskab ønskelig. Ved Snigmord skilte han sig vel ved nogle af sine Fiender, men just derved voxde baade deres Tal og Had; i Forbund med Hugonotterne beleirede han sin egen Hovedstad og maatte selv ved et Snigmord gaa ud af Verden. Med ham uddøde det valesiske Hus, men dog havde den Gud, der gør Miskundhed mod sine Fromme i tusinde Led, bevaret en frisk Gren paa Ludvig den Helliges Stamme, som i hele to Aarhundreder ei skulde aldeles visne. Denne Gren var Huset Bourbon,

Verdens Krønike 1812

og dens Blomst var Henrik af Navarre; men Katholikerne vilde ei bøie sig under Hugonottens Septer, han maatte omsmedde det til et Sværd, Blodet flød, Henrik seirede, men ynkedes over Landet. Andengang prøvedes hans Tro, andengang blev den veiet og fundet for let, han gav den bort for Frankrigs Krone, og Verden berømmer ham, som om vi behøve at synde, for at Guds Villie kan ske. Nu fik Hugonotterne Religionsfrihed og Borgerret ved Edictet til Nantes. Landet blev roligt, og fik en ærefuld Fred med Spaniens Philip, som ogsaa paa denne Kant forgæves havde prøvet paa at vinde timelig Magt og evig Salighed, ved at feide paa de Reformerte; mange nyttige Anstalter bleve ogsaa satte i Værk, mest ved Raad og Daad af den store Sully; men efter 16 Aars Regering myrdedes Henrik paa Gaden i Paris. Gud havde udrustet ham med herlige Anlæg, baade i 1610. Hoved og Hjerter, men han fik Lyst til den nærværende Verden og i Kvindearme forloredede han den Kraft, som skulde opløfte ham over sig selv i Fristelsens Time; Han elskede sit Liv og mistede det.

Medens Landene i Nord og Vest saaledes bevægedes, og gødedes med Blod, sad Italien stille, maalede sine deilige Billeder, sang liffige Kvad og grublede over det Synliges og Usynliges Vilkaar. Denne Lod tykkes Mange værd at misunde, men Hvo der seer nærmere til, bliver vaer, at denne Alder for Italien kun var gylden som Augusts; i en glimrende aandelig og legemlig Trældom laa Folket nedsunket; Mailand og Neapei sukkede under det spanske Jernaag, i Venedig herskede en udartet Adel. De navnkundige Fyrster af Medicis, Este og Gonzaga i Florents, Ferrara og Mantua myntede, saa at sige, Guldpengene, som de skiftede mellem Digtere, Konstnere og Lærde, af de Fattiges Skærve; Paverne søgte i Pragt at glemme deres Forlis, og ved Magt og List at sætte Reformationen Grændser. At Evangeliets Lys, som stundom lod sig tilsyne, ei fik noget fast Stæde paa Halvøen, havde sin egenlige Grund i Italienerens Sindelag. I Aarhundredet før Luther var Forstanden udviklet nok, til at gennemskue Kirkens Vildfarelse og Bedragerier, men de fleste Lærde vare Hedninger, der endog skammede sig ved deres kristne Navne, og naar de uforstyrret kunde rode i de gamle Klassikere, brød de sig kun lidt om, hvorledes det skulde gaa Folkets Sjæle efter Døden. Den platoniske Filosofi, som efter Konstantinopels Fald forjog den aristoteliske, var saa langt fra at begunstige Kristendommen, at den meget mere, som al Pantheisme, gjorde Vantroen hartad utægelig. Hieronymus Savona-